

Oulusa koulusa Maikkulasa

Tuolla otsikolla voi aloittaa muistelut kouluajoistani Maikkulan heimokodissa. Nuo sanat loi mieleeni sen aikainen Oulun murre.

Oppitunnit alkoivat täsmällisesti aina minuutilleen. Oppilaat tulivat hyvässä järjestyksessä luokkaan ja istuivat paikoilleen järjestäjän valvonnan alla. Järjestäjä oli vuorollaan aina joku koululainen.

Kun opettaja astui ovesta luokkaan, kaikki oppilaat nousivat seisaalleen ja sanoivat kuorossa hyvää huomenta. Opettaja vastasi huomiseen ja riisui päällystakkinsa ja pani sen nauhaan. Riisui klossit eli upokkaat ja asteli kiiltävillä puhtailla kengillään tuolilleen. Puku oli siisti, aina prässätyt housut ja takuulla ilman polvipusseja. Solmio suorassa. Ryhti hyvä. Aina valpas katse oli selvillä, mitä koulussa tapahtuu. Jos aiheena oli kyselytunti, opettaja kysyi ja joka tiesi vastauksen, hän viittasi kädellään kyynärpäähän ollessa pulpetilla. Jos nousi jokaisen käsi, opettaja valitsi jonkun ja oppilas nousi seisaaltaan vastaamaan. Ryhti täytyi olla suora. Maantieteen oppitunnilla kukin oppilas seisoi vuorollaan seinäkartan luona ja näytti karttakepillä paikat, joita opettaja kyseli.

Jos ei tiennyt, sai jäädä laiskankäläksyille illalla.

Varsinaisen kouluhallituksen opetusohjelman lisäksi oli paljon hyödyllisiä lisäaineita. Terveystieteeseen, käyttäytymiseen ja moniin oppiaineisiin piti tutustua kouluohjelman lisäksi. Opettaja luki mm. Tietosanakirjaa, Kumpujen yöstä yms. kirjoja, joista hän katsoi olevan hyötyä lasten kehitykselle.

Erittäin tärkeää Maikkulassa oli myös asiallinen, kansallinen valistus. Korvaamatonta oli kansallistunnon juurruttaminen ja heimoushengen ja suomalaisuuden tiedostaminen. Koulussamme oli tiedettävä koko Suomen sukupuu. Kaikki Suomen sukukansat ja -heimot. Asuinpaikka ja väkiluku sekä historia ja muut ominaisuudet ja yhtäläisyydet Aasiasta Eurooppaan. Onhan kaksi eri asiaa kansallisuus ja kansalaisuus. Kukaan ei voi valita kansallisuuttaan, mutta kansalaisuuden voi.

Tiiviin opetusohjelman lisäksi harjoiteltiin juhlien ohjelmaa, urheilua ja tapakavastusta. Ei saanut mennä ruokapöytään miten vain, vaan siististi ja järjestyksessä käyttäen ruokailuvälineitä tapaoppaiden mukaisesti. Ruokailu aloitettiin aina ruokarukouk-

sin. Kälviäinen oli luterilainen ja Tuomela ortodoksi. Koululaiset olivat kaikki ortodokseja. Tuokin oli hyvä juttu, että ei kasvatettu vihaa ja väärää tietoa eri kirkkojen välille, vaan asiallista kristillistä kasvatusta ja tietoa eri kirkkokunnissa.

Vapaa-ajalla tehtiin kaikki työt. Lakaistiin piha. Lapiottiin lumet. Kannettiin vedet. Siivottiin sekä luokkahuoneet että asuinhuoneet, käytävät ja lähiympäristö. Samoin ulkokuoneet. Syksyisin pari poikaa keräsi portit varastoon ja keväällä taas ne asetettiin paikoilleen. Ja taas oli tuo ihmeellinen näkymätön opettaja seurannut, oliko poika viskellyt vai käsitellyt varovaisen huolellisesti portteja. Siitä hän kertoi oppitunnilla, moititien tai antaen tunnustusta huolellisesta ja tunnollisesta työstä.

Koululaiset olivat syntyneet enimmäkseen Kuusamossa, Kemissä, Muhoksella, Haukiputaalla ja Pudasjärvellä karjalaisten lapsina. Karjalassa syntyneitä oli vain muutama oppilas. Ja kukin enemmän aika kului, Karjalassa syntyneet lopuivat.

Koululaisten vanhemmat olivat syntyneet enimmäkseen Uhtuan, Kiestingin, Oulangan tai Pistojärven pitäjissä Karjalassa.

Lipun nosto ja lasku piti tapahtua niin, ettei lippu vahingossakaan koskenut maahan. Lippua käsiteltiin niin, ettei se rutistunut, vaan oli käsittelyn ajan laskulla. Toinen poika piti huolen, että lippu pysyy hyvässä järjestyksessä ja toinen suoritti lipun kiinnityksen ja noston ja taas samoin, kun lippu laskettiin salosta. Suomen lipun lisäksi salkoon nostettiin päättäjaisissä myös Karjalan heimolippu.

Tytöt ja pojat asuivat eri rakennuksissa. Pojat asuivat koulurakennuksessa ja tytöillä oli oma rakennus.

Talkoossa oltiin vapaa-ajalla syksyisin naapuritalon perunannostossa ja keväisin sekä syksyisin herrojen huvilan ympäristön lakaisussa. Koulun perunat nostettiin ja tässä työssä auttoi perunannostokoneella se isäntä, jolle me oppilaat oltiin keräämässä perunoita.

Välillä työstä heimolaistemme suomalaisuudesta: Tunnen paljon karjalaisia, mutta en tiedä ainuttakaan karjalaista, joka haluaisi olla Venäjän

kansalainen. Olemme ja haluamme olla suomalaisia, tiedämme olevamme suomalaisia. Jokainen tuntemani karjalainen haluaa olla Suomen kansalainen. Siis puhe on Vietnan ja Aunuksen karjalaisista.

Olen kriittisesti seurannut karjalaisten ja muiden suomalaisten luonneominaisuuksia ja saanut olla koko ikäni ihmisten parissa; on ollut suomalaisia eri puolilta Suomea. Olen syntynyt Kuusamossa, ollut armeijassa, missä oli poikia Hangosta Petsamoon, poliisina (työkaverit koko maan alueelta), pankissa yli 34 vuotta ja taas kaikkien heimojen kesken. En ole huomannut mitään eroja meissä itäkarjalaisissa muihin Suomen heimoihin verrattuna. Ainoa eri on siinä, että me tiedämme olevamme suomalaisia.

Meissä on ne samat hyvät ja huonot ominaisuudet kuin muissakin. Tuli vain mieleeni, että ehkä siinä suhteessa eroamme hiukan, että en tunne ainuttakaan karjalaista, joka olisi kommunisti, mutta sekin lienee kokemuksen opetus.

Opettajamme eivät poliitikoineet. He kyllä kertoivat puolueiden nimet ja niiden aatesuunnat, mutta eivät tyrkyttäneet tai kehottaneet, mitä puoluetta meidän tulisi siten aikuisina kannattaa ja äänestää. Esimerkkejä olisi paljon, mutta kerrottakoon eräs tapaus. Olivat presidentin vaalit 1937 ja vaalimainoksia oli asetettu sinne tänne.

Tuli sitten se päivä, jolloin valitsijamiehet suorittivat valinnan. Koko kouun väki, opettajat ja oppilaat olimme kokoontuneet opettajien johdolla kuuntelemaan päämiehen valintaa. Opettajat Kälviäinen, Tuomela ja lastenhoitaja/opettaja Hertta Puukko istuivat meitä vastapäätä tarkkaillen, että kaikki on kunnossa ja järjestys pysyy. Me oppilaat istuimme hiiren hiljaa katseet suunnattuna tuohon siihen aikaan niin perin harvinaiseen ihmelaitteeseen, puhuvaan laatikkoon, radioon.

Salissa vallitsi hiljaisuus, tarkkaavaisuus. Jännitys. Minulla oli sellainen käsitys, että opettajat toivoivat presidentiksi uudellen Pehr Evind Svinhufvudia ja kun olin keskustellut toisten koululaisten kanssa, aina kuului toivomus:

Maikkulan oppilaita vuodelta 1938.

Ukko-Pekka uudelleen! Se olikin Ukko-Pekan kannattajien iskulause vaalien edeltävänä aikana.

Kun ratkaisevassa toisessa äänestyksessä Kallio sai 177 ääntä, Ukko-Pekka 104 ja Ståhlberg 19 ääntä, oli salissa hetken hautajaistunnelma. Sitten Kälviäinen laukaisi tilanteen lohduttaviin sanoihin: "No tulihan Suomeen sentään ensimmäisen kerran suomalaisen mies presidentiksi!" Jopa helpotti!

Mutta taas tuohon koulu-asiaan. Seuraavassa koululaisten sukunimiä ja montako aina tuon nimen omaavaa sisarusta tai veljeä, sitä mukaa kuin mieleeni tulee: Palokoski 2, Poutiainen 3, Liehu 5, Haurinen 1, Lesonen 3, Keränen 3, Issakainen 2, Koski 4, Jalagin 1, Haukiniemi 1, Lankonen 1, Ahma 1, Rantala 3, Kotaniemi 2, Majava 2, Karjalainen 4, Kieleväinen 1, Vegman 2, Heikkinen 2, Arhipainen 5, Festnikof oli mordvalainen, ainoa, joka ei ollut karjalainen, Kontu 2, Lempessalmi 2, Tikkanen 3, Rinne 1, Luoto 1, Kontronen 2, Niemi 2. Muita ei nyt tule mieleeni.

Aika ihmeellistä oli sekin, että oppilaiden kesken ei syntynyt avioliittoja, kun he kasvoivat sitten siihen ikään. Ainoastaan yksi poika ja tyttö menivät naimisiin vartuttuaan aikuisiksi. Oltiinhan ainakin kuusi vuotta sisäoppilaitoksessa, joten kyllähän siinä ajassa tuli tutuksi. Istuttiin samassa pulpetissa ja vapaa-ajallakin nähtiin, joskin kaikenlainen lähempi oleilu oli kielletty ja tietysti oltiin vielä liian nuoria eli lapsia.

Hieman koulun juhlista. Joulun alla vietettiin joululoman alkajaisiksi kuusijuhlat. Keväällä koulun päättäjäiset ja Suomen itsenäisyyspäivän juhlat olivat niitä vakiojuhlia.

Ohjelman suorittivat koululaiset. Opettajat, varsinkin Tuomela valvoi ja opasti, neuvoi, miten kukin ohjelman numero suoritetaan. Hän ohjasi näytelmät. Tervehdyspuheen piti myös koululainen. Puheen kirjoitti oppilas itse. Opettaja Kälviäinen korjasi kirjoitusvirheet, jos niitä oli. Sisällykseen hän ei puuttunut.

Juhlissa oli kutsuvieraita Oulusta ja Viipurista sekä Helsingistä ja Suomussalmelta, joskus Kuusamostakin aluepäällikkö Vihtori Niskala. Taiteilija Kastehelmi Karjalainen lausui joskus itsekin kauniin heimohenkisen runon. Kirjailija Onttoni Miihkali seurasi tarkkaavaisesti koululaisten ohjelmaa. Lauri Kuntijärvi oli kaikissa koulumme juhlissa Helsingistä asti.

Hiihtokilpailut olivat joka talvi. Opettajat hommasivat palkinnot. Palkintoja lahjoittivat silloiset oululaiset kauppalikkeet, esim. Lahden kellosepänliike. Vaatetusliikkeet lahjoittivat kaulaliinan, villakäsineitä jne. Olen itse asiointu tuossa Lahden kellosepänliikkeessä myös aikuisena ostoksilla.

Maikkulan koulun merkitys varsinaisen tehokkaan, hyvän virallisen kouluopetuksen lisäksi oli sen ainutlaatuisessa henkisessä ilmapiiressä. Tuohon aikaanhan suhtauduttiin karjalaisiin eräillä tahoilla varsin vihamielisesti, pilkallisesti, törkeästi ja painostavasti. Jopa murhattiin vain siksi, että mies oli karjalainen. Tunsin itsekin yhden tapauksen.

Kaiken tuon syrjimyksen takia Maikkulan koulu oli itse tuntuu normaalisti tavalla kasvattava heimokoti. Tiesimme, että olemme suomalaisia. Jo kotona tiesin, että olen suomalainen.

Se oli riemua, kun sain opettaja Tuomelan polkupyö-

rällä käydä ostoksilla kaupungissa ja ajaa vähintään 16 km hakemassa opettajan tilaamat tavarat. Eihän sitä yltänyt istuimelta polkemaan, mutta seisaaltaan polkien ja lujaa sittenkin. Tuntui kuin olisi ollut siivillä. Mielikuvitus liiteli ja toivoi, että kun saisi joskus oman pyörän. Olihan se vielä sitä aikaa, kun pyörä oli harvinainen saavutus.

Talvisin ei kulkenut aina autoja ja sain olla joskus opettajia kyydissä koulun hevosella. Vein joko kaupunkiin tai käytiin jossakin juhlissa. Samoin sain joskus olla kaverina Heikki Raunion kanssa käymässä asioilla ja Heikki antoi minulle ohjekset. Voi sitä juhlaa.

Kävimme myös joskus kahdestaan toverini Jussi Karjalaisen kanssa hevosella tai sitten kuskasin koulun muuta henkilökuntaa talvisin. Ilon aihe oli sekin, kun sain jostakin sen verran rahaa, että pystyin ostamaan käytetyt suksisiteet. Kiinnitin ne heti suksiini ja mäystimet sain poistaa historiallisena tapauksena köyhän koulupojan elämässä.

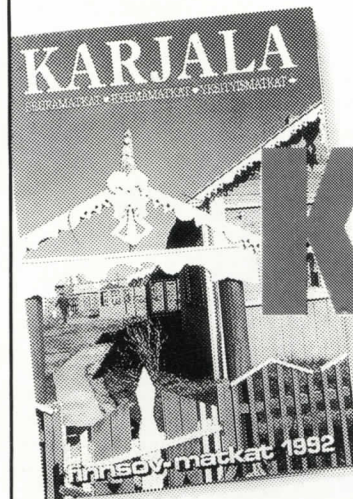
Koulumme lähinaapurina

oli suojeluskuntalaisten ampumarata ja talo, jossa suojeluskuntalaiset kokoontuivat, samassa talossa oli lottakanttiini. Siitä sai ostaa limukkaa, jos oli rahaa. Silloin limukkaa sanottiin lemunaatiksi. Opettaja Tuomela oli myös lotta ja hänkin oli töissä kouluajan ulkopuolella silloin, kun suojeluskunnalla oli harjoituksia. Ampumarata ja talo olivat aivan koulun rajanaapurina. Aita vain välissä ja portti, joka ei erottanut, vaan yhdisti. Olivathan molemmat laitokset isänmaallisia hengeltään.

Jo monesti mainitut opettajat: Matti Kälviäinen, Toini Tuomela ja lastenopettaja/-hoitajana ehti olla minun aikanaani Kerttu Vanhanen ja Hertta Puukko, molemmat kotoisin ja syntyisin Viipurin läänistä, isännöitsijänä kerkesivät olla Hannes Iivonen, Matti Mattila ja Heikki Raunio. Emännöitsijänä oli koko ajan Iida Hietala ja muu taloushenkilökunta Nasti Suviranta ja Maija Raunio. Toisten nimet eivät nyt tule mieleen ja yksi tyttö Iistä.

PÄÄJÄRVEN JUSSI

KARJALAN, ystävät ja kylänmiehet!

Karjala on avannut rajansa – avaa Sinä uusi Karjala-esitteemme!

Finnsovin Karjalassa on 27 matkakohdetta, mukana myös mielenkiintoisia kiertomatkoja.

Lähde mukaan seuramatkalle, ryhmämatkalle tai yksityismatkalle muistojen Karjalaan!

finnsov
PIKALINJA (90) 694 2511

Vaihde (90) 694 2011
Erikinkatu 3, 00100 Helsinki.
Lisäksi valtuutetut matkatoimistot kautta maan.

Esitetilaukset
automaattipuh.
(90) 694 7707.

JALAVAN KAUPPA

(ent. Jakowleff v:sta 1883)

Vienan-karjalaista kauppaperinettä
jo neljännessä polvessa
Pirttikahvila avoinna kesäisin.
Tervetuloa ostoksille ja viihtymään
vanhan hyvän ajan kauppaan ja hyvälle
kahville pirtin puolelle.

Jalavan kauppa Taivalkoskella
puh. 988-510 05